

Recessiepeiling gemeenten 2010

Doorwerking economische recessie op gemeentelijk sportbudget

in opdracht van Vereniging Sport en Gemeenten (VSG)

Remco Hoekman

© *W.J.H. Mulier Instituut*
's-Hertogenbosch, juni 2010

*W.J.H. Mulier Instituut
Centrum voor sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 188
5201 AD 's-Hertogenbosch*

*t 073-6126401
f 073-6126413
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Onderzoeksopzet	5
1.3	Leeswijzer	6
2.	Resultaten	7
2.1	Financiële situatie	7
2.2	Sportuitgaven	7
2.3	Bezuinigingsstrategieën	9
2.4	Bezuinigingsterreinen	10
2.5	Tijdelijke sportstimuleringsprogramma's	13
2.6	Resultaat op sportgebied in komende collegeperiode	14
3.	Conclusie en slotbeschouwing	15
	Bijlage: vragenlijst	17

1. Inleiding

Het Mulier Instituut heeft eerder onderzoek gedaan naar de impact van de recessie op de georganiseerde sport¹. Eén van de uitkomsten van dat onderzoek was dat 85 procent van de gemeenten aangaf dat waarschijnlijk op sport zou worden bezuinigd. Desalniettemin werd op basis van het onderzoek geconcludeerd dat de sport er eind 2009 niet slecht voorstond. Weliswaar was waakzaamheid geboden door de verwachte bezuinigingen op rijksniveau en bij gemeenten.

Medio 2010 kan geconstateerd worden dat de economische recessie nog niet naar de achtergrond is verdwenen bij de overheid, maar nog altijd doorwerkt op de gemeentelijke budgetten. Verschillende bezuinigingsoperaties op rijksniveau, provinciaal niveau en lokaal niveau zijn aanstaande. Bij de recente Tweede Kamerverkiezingen ging het vooral om de vraag waarop te bezuinigen in plaats van waarin te investeren. Op lokaal niveau zijn na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2010 de eerste bezuinigingen al aangekondigd en andere bezuinigingsplannen in de maak.

1.1 Aanleiding

De verwachting is dat de sport op lokaal niveau de gevolgen van de bezuinigingen gaat ondervinden. Om na te gaan wat de invloed van de recessie is voor het gemeentelijk sportbeleid is eerder al, eind 2009, een eerste recessiepeiling gehouden bij gemeenten. Het Mulier Instituut heeft in december 2009 in samenwerking met de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) deze peiling uitgevoerd bij de gemeenten van het gemeentepanel van de VSG. Op basis van die peiling werd geconcludeerd dat de sportbudgetten bij gemeenten onder druk stonden. Gemeenten spraken vooral verwachtingen uit over aanstaande bezuinigingen, maar veel bleek af te hangen van de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen. Om die reden heeft de VSG het Mulier Instituut opdracht gegeven om medio 2010 na afloop van de gemeenteraadsverkiezingen een tweede vergelijkbare recessiepeiling uit te voeren bij de gemeenten om te bezien hoe de sport er nu bij gemeenten voorstaat.

1.2 Onderzoeksopzet

Het Mulier Instituut heeft in het voorjaar van 2010 een vragenlijst uitgezet over de gevolgen van de recessie voor het gemeentelijk sportbeleid, die vergelijkbaar is met de gebruikte vragenlijst in het onderzoek van eind 2009². De vragenlijst (zie bijlage) is uitgezet bij het gemeentepanel van VSG en is door 72 gemeenten van verschillende omvang en uit verschillende provincies ingevuld³. De uitkomsten zijn vervolgens geanalyseerd door het Mulier Instituut en vergeleken met de resultaten van de meting eind 2009 bij 33 gemeenten. Het veldwerk van de peiling is

¹ Zie: Kalmthout et al. (2010). *Tussen veerkracht en vrees. De impact van de recessie op de georganiseerde sport*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
<http://www.mulierinstituut.nl/objects/publications/Tussen%20veerkracht%20en%20vrees.pdf>

² Zie <http://www.mulierinstituut.nl/nieuws/?ID=356> voor de vragenlijst en onderzoeksresultaten van de meting eind 2009 van het Mulier Instituut en de VSG

³ De vragenlijst is ingevuld door beleidsmedewerkers sport en recreatie bij de diverse gemeenten.

uitgevoerd in de laatste week van mei en de eerste week van juni 2010 met behulp van een internetvragenlijst.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk worden de resultaten van de recessiepeiling beschreven. Waar relevant wordt een vergelijking gemaakt met de resultaten uit de eerste meting van eind 2009. In het laatste hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies weergegeven en volgt een slotbeschouwing over de gevolgen van de recessie voor het gemeentelijk sportbeleid en mogelijke gevolgen hiervan voor de sportende burger en de sportverenigingen.

2. Resultaten

In dit hoofdstuk gaat de aandacht vooral uit naar de gevolgen van de recessie voor het gemeentelijk sportbeleid, maar is ook aandacht voor de algemene financiële situatie van gemeenten. Eind 2009 werd vooral gevraagd naar de verwachte bezuinigingen. Nu de gemeenteraadsverkiezingen achter de rug zijn is ook gevraagd naar reeds doorgevoerde of geaccordeerde bezuinigingen en de verwachtingen voor de nieuwe collegeperiode. Achtereenvolgens wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de financiële situatie van gemeenten, sportuitgaven, bezuinigingsstrategieën van gemeenten, bezuinigingsterreinen, tijdelijke sportstimuleringsprogramma's en verwachte resultaten op sportgebied in de komende collegeperiode.

2.1 Financiële situatie

Gemeenten gaven eind 2009 in grote meerderheid (88%) aan dat het draagvlak voor sport in de betreffende collegeperiode was toegenomen. Eveneens gaven de gemeenten aan dat de uitgaven voor sport in die collegeperiode flink waren gestegen. Desalniettemin werd eind 2009 geconstateerd dat 55 procent van de gemeenten de financiële situatie had zien verslechteren sinds begin 2009, al verkeerde nog altijd een derde van de gemeenten in een goede financiële positie. Als gevolg van de recessie en de verslechterende financiële positie werden eind 2009 de eerste bezuinigingen aangekondigd en voorspelden gemeenten een verder verslechterende financiële positie voor 2010.

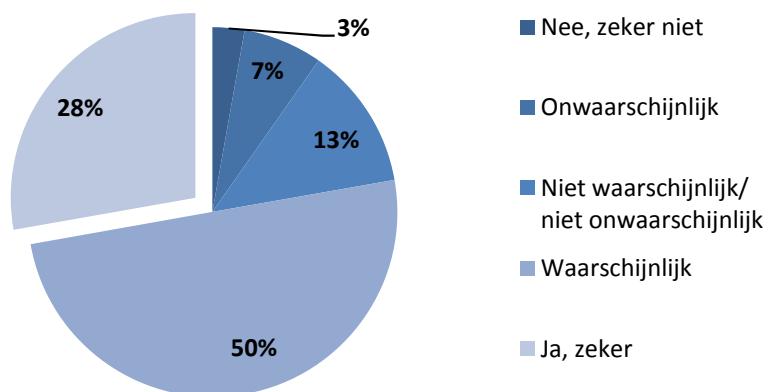
In de huidige recessiepeiling bij gemeenten worden de financiële voorspellingen van gemeenten deels bevestigd. Medio 2010 geeft één op de vijf gemeenten aan een goede financiële situatie te hebben, en niet een derde van de gemeenten zoals eind 2009. Een positief bericht is overigens dat het aandeel gemeenten met een slechte financiële positie is afgenomen van 36 procent eind 2009 tot 25 procent medio 2010. De helft van de gemeenten kent een neutrale financiële situatie en drie procent van de gemeenten verkeert medio 2010 in een zeer slechte financiële positie. Ondanks de huidige neutrale tot slechte financiële situatie bij gemeenten wordt nog overwegend tussen de 40 en 80 euro uitgegeven per inwoner aan sport, vergelijkbaar met de resultaten van de meting eind 2009.

2.2 Sportuitgaven

De economische tegenwind, die terug is te zien in het afnemende aandeel gemeenten met een goede financiële positie doet vermoeden dat bezuinigingen aanstaande zijn of reeds zijn doorgevoerd. Eind 2009 spraken gemeenten al de verwachting uit dat zij door de recessie vanaf 2010 of vanaf 2011 moeten gaan bezuinigen. Hierbij gaf 85 procent van de gemeenten aan waarschijnlijk (ook) op sport te gaan bezuinigen. Medio 2010 is meer bekend over hoe de bezuinigingen op gemeentelijk niveau zijn (of gaan worden) vormgegeven. Meer dan een kwart van de gemeenten (28%) weet nu zeker dat er bezuinigd wordt (of gaat worden) op sport. Dit aandeel is vergelijkbaar met de groep die eind 2009 aangaf bezuinigingen op sport zeer waarschijnlijk te achten (25%). Daarnaast geeft medio 2010 50 procent aan het nog altijd voor waarschijnlijk te houden dat bezuinigingen op sport gaan plaatsvinden. Hiermee is de sport er niet negatiever voor komen te staan in vergelijking met eind 2009, toen 60 procent het waarschijnlijk vond dat op sport zou worden bezuinigd. Vergelijkbaar met eind 2009 geeft nu drie procent van de gemeenten aan zeker te weten dat de sport wordt ontzien in

bezuinigingsoperaties en geen bezuiniging op sportgebied te verwachten zijn. Daarnaast acht 7 procent het onwaarschijnlijk dat op sport wordt bezuinigd (eind 2009: 3%).

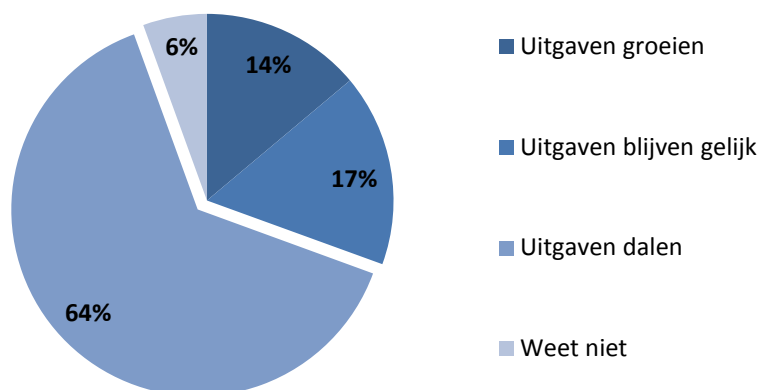
Figuur 1: Hoe groot is de kans dat uw gemeente op sport gaat bezuinigen? (in procenten van alle gemeenten)

Bron: Mulier Instituut/VSG (Gemeentepeiling Recessie, 2010)

De verwachte bezuinigingen op sport leiden tot een vermindering van de uitgaven aan sport in de komende collegeperiode. Tweederde van de gemeenten verwacht een daling van de uitgaven (zie figuur 2). Het gaat hierbij vooral om een daling tussen de 1 en 9 procent (47%), een beperkter deel (17%) geeft aan minimaal 10 procent terug te gaan in de sportuitgaven (niet in figuur). Bij 14 procent van de gemeenten wordt een stijging van de sportuitgaven verwacht. Deze groep is groter dan de groep gemeenten die verwacht niet op sport te gaan bezuinigen (10%; zie figuur 1). Mogelijk is dit het gevolg van reeds geplande investeringen in sportaccommodaties voor renovatie, onderhoud of nieuwbouw, of bijvoorbeeld het extra geld dat door de regeling van combinatiefuncties beschikbaar komt in vergelijking met de vorige collegeperiode. Een andere reden kan zijn dat het sportbudget in de afgelopen vier jaar is verhoogd, waardoor het startbudget nu hoger ligt dan bij de start van de vorige collegeperiode het geval was.

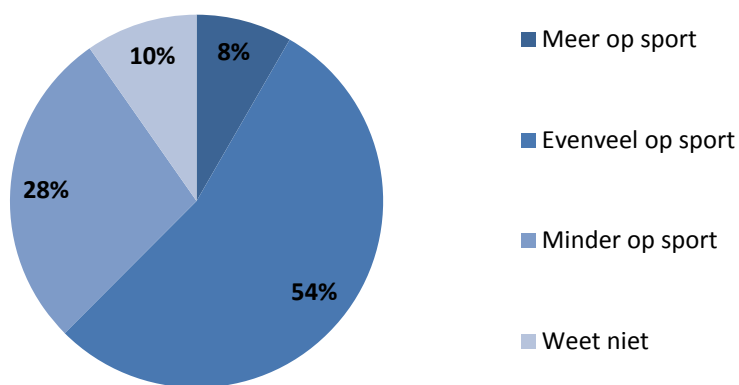
Figuur 2: Hoe gaan sportuitgaven zich de komende collegeperiode ontwikkelen in vergelijking tot de vorige collegeperiode? (in procenten van alle gemeenten)

Bron: Mulier Instituut/VSG (Gemeentepeiling Recessie, 2010)

De bezuinigingen op sport zijn overigens niet disproportioneel als deze worden vergeleken met de bezuinigingen op andere sectoren. Meer dan de helft (54%) van de gemeenten geeft aan dat evenveel op sport wordt bezuinigd dan op andere sectoren. Bij één op de twaalf gemeenten (8%) wordt sport zwaarder getroffen dan andere sectoren, maar daar staat tegenover dat bij een kwart van de gemeenten (28%) sport ten opzichte van andere sectoren wordt ontzien bij de bezuinigingen. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met de uitkomsten van de meting eind 2009.

Figuur 3: Wordt naar verwachting op sport relatief meer of minder bezuinigd dan in andere sectoren? (in procenten van alle gemeenten)

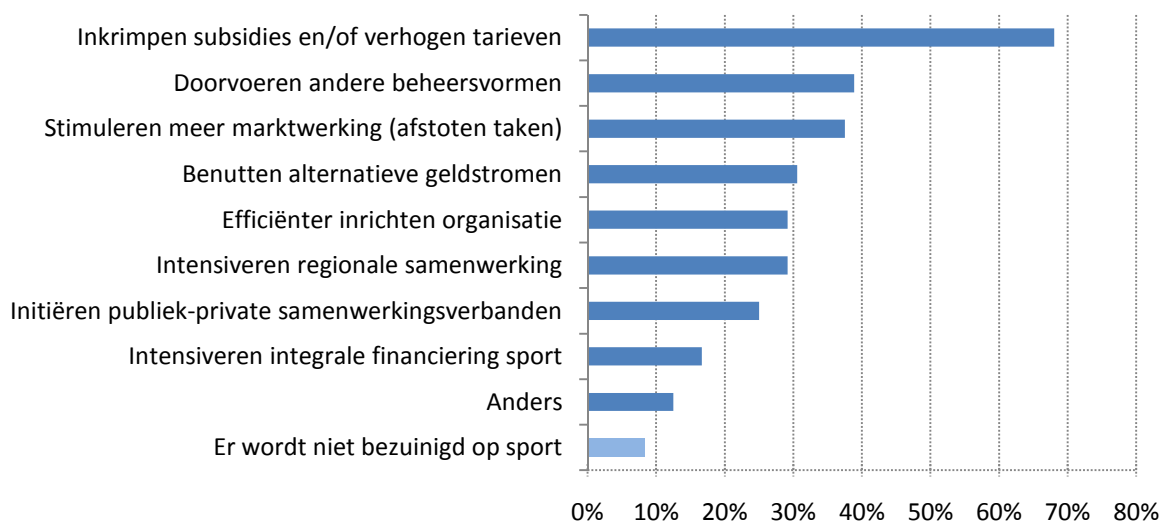

Bron: Mulier Instituut/VSG (Gemeentepeiling Recessie, 2010)

2.3 Bezuinigingsstrategieën

Het lijkt er op dat maar in weinig gemeenten sport de bezuinigingsdans ontspringt. Bij de vraag naar welke bezuinigingsstrategieën worden toegepast antwoordt acht procent van de gemeenten dat niet op sport zal worden bezuinigd (zie figuur 4). De overige gemeenten hanteren één of meer bezuinigingsstrategieën om de bezuinigingsoperatie vorm te geven. Hierbij wordt door gemeenten met afstand het vaakst gekozen voor het verhogen van tarieven en het inkrimpen van de subsidies (68%). Deze strategie raakt vermoedelijk vooral de sportvereniging en de accommodatiegebruikende burger. Andere veelgenoemde strategieën om de bezuinigingen vorm te geven, zijn het doorvoeren van andere beheersvormen (39%) en het stimuleren van marktwerking (afstoten van taken) (38%). Dit zijn methoden die vragen om een andere werkwijze en creativiteit van gemeenten, maar hebben als voordeel dat ze vermoedelijk weinig tot geen negatieve gevolgen hebben voor de sportverenigingen en de sportende burgers in de gemeente.

Figuur 4: Welke bezuinigingsstrategie wordt door de gemeente gehanteerd? (in procenten van alle gemeenten)

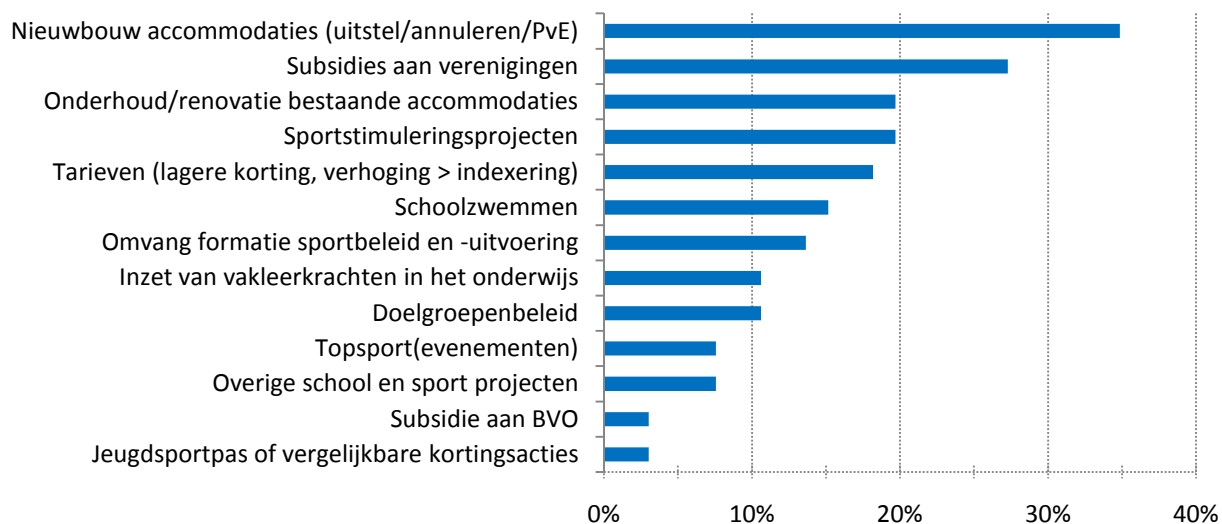

Bron: Mulier Instituut/VSG (Gemeentepeiling Recessie, 2010)

2.4 Bezuinigingsterreinen

Op enkele gemeenten na die niet bezuinigen op sport geldt dat er keuzes zijn gemaakt of moeten worden gemaakt, hoe de bezuinigingen concreet in te vullen. Bij het concreet maken van de hiervoor genoemde bezuinigingsstrategieën geven gemeenten aan dat tot op heden vooral is bezuinigd op de nieuwbouw van accommodaties (uitstellen/ annuleren/ gewijzigd programma van eisen) en subsidies aan verenigingen (zie figuur 5). Eén op de drie gemeenten heeft besloten om te bezuinigen op de nieuwbouw van accommodaties, terwijl een kwart van de gemeenten de subsidies aan verenigingen heeft verlaagd of heeft besloten deze te verlagen. Zowel op het onderhoud en de renovatie van bestaande accommodaties als op sportstimuleringsprojecten is door 18 procent van de gemeenten bezuinigd. Het verhogen van de tarieven met meer dan indexering of het verlagen van de korting op tarieven is terug te vinden op de vijfde plek bij de huidige bezuinigingen op sport (17%). Op de overige terreinen is door minder dan één van de zeven gemeenten bezuinigd. Een kanttekening hierbij is overigens dat een gemeente mogelijk niet kan bezuinigen op de overige terreinen, omdat een gemeente bijvoorbeeld geen schoolzwemmen aanbiedt, geen BVO heeft, geen Jeugdsportpas kent of geen vakleerkrachten inzet in het onderwijs. Het is mogelijk dat de percentages op deze terreinen hierdoor lager zijn uitgevallen.

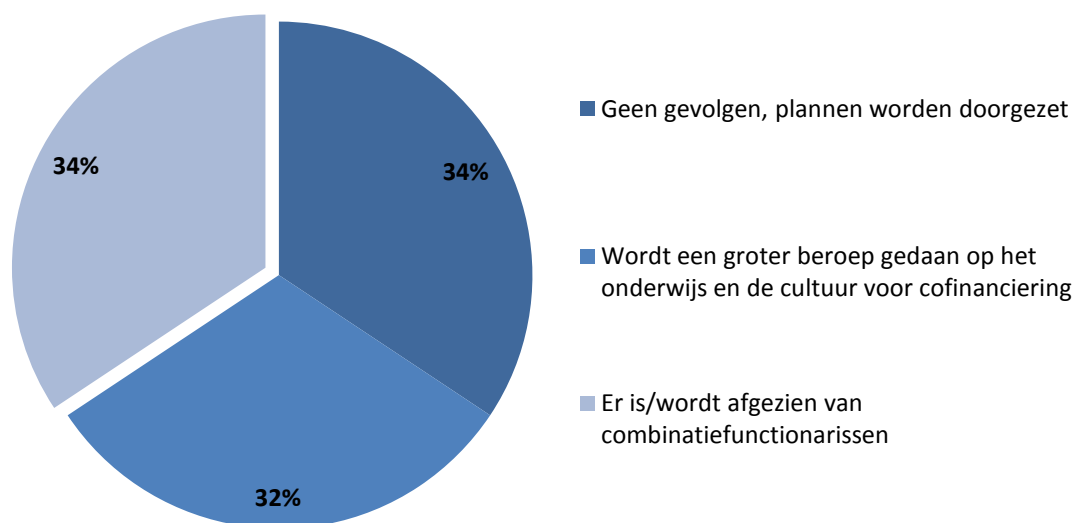
Figuur 5: Waarop is bezuinigd of waar is besloten om op te gaan bezuinigen? (in procenten van alle gemeenten)

Bron: Mulier Instituut/VSG (Gemeentepeiling Recessie, 2010)

De nieuwbouw van accommodaties en subsidies aan verenigingen waren samen met de combinatiefunctionarissen eind 2009 het meest genoemd als mogelijke bezuinigingspost voor gemeenten. In de huidige meting is apart gevraagd naar de plannen ten aanzien van de aanstelling van combinatiefunctionarissen om meer zicht te krijgen op de gevolgen van de recessie voor de combinatiefuncties.

Figuur 6: Wat zijn de gevolgen van de recessie op de aanstelling van combinatiefunctionarissen? (in procenten van gemeenten met (vroegere) intentie om combinatiefunctionarissen aan te stellen)

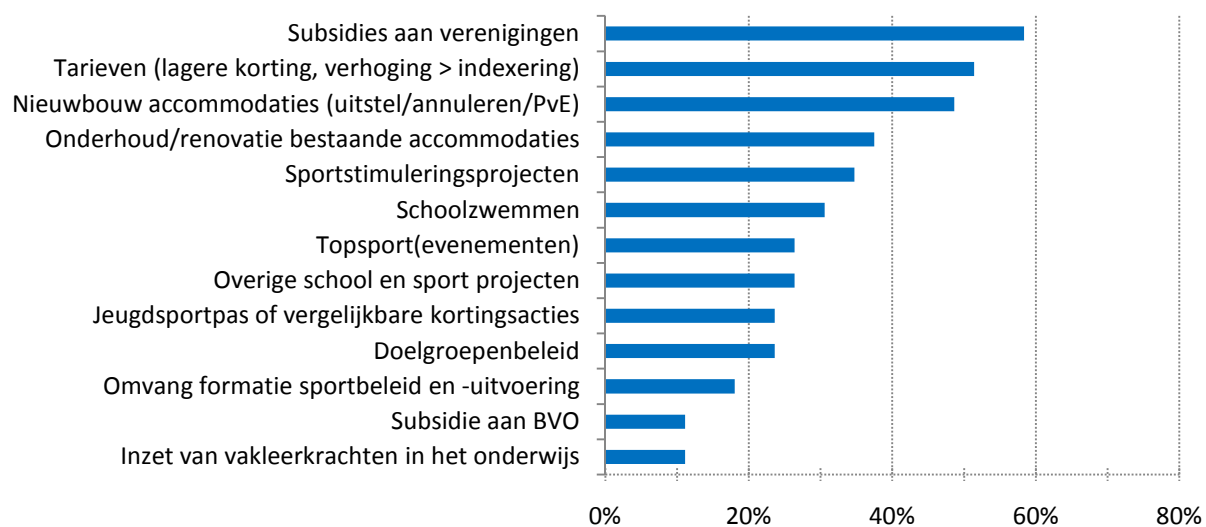
Bron: Mulier Instituut/VSG (Gemeentepeiling Recessie, 2010)

Het resultaat van de bevraging over de combinatiefuncties bevestigen de verwachte bezuinigingen op combinatiefunctionarissen van de gemeenten eind 2009. Een derde van de gemeenten met intenties om combinatiefunctionarissen aan te stellen geeft namelijk aan dat is of wordt afgezien van het aanstellen van combinatiefunctionarissen. Hiermee lijken de combinatiefunctionarissen het voornaamste kind van de rekening te zijn bij de bezuinigingen. Een derde van de gemeenten geeft daarnaast aan een groter beroep te willen doen op het onderwijs en de cultuur voor cofinanciering. Of dit ook gaat lukken is nog onduidelijk. Een derde van de gemeenten houdt vast aan de oorspronkelijke plannen en geeft aan dat de recessie geen gevolgen heeft voor de combinatiefunctionaris.

Nog te verwachten bezuinigingen

Met de reeds uitgesproken bezuinigingen op de combinatiefunctionarissen, nieuwbouw van accommodaties en subsidies aan sportverenigingen lijkt het nog niet gedaan. De gemeenten hebben naast deze bezuinigingen, waarvoor de besluitvorming is afgerond, ook verwachtingen uitgesproken over terreinen waarop meer bezuinigingen kunnen gaan volgen.

Figuur 7: Waarop verwacht de gemeente nog op te gaan bezuinigen? (in procenten van alle gemeenten)

Bron: Mulier Instituut/VSG (Gemeentetepeiling Recessie, 2010)

De verwachte bezuinigingen lijken vooral de sportverenigingen te treffen. Meer gemeenten verwachten namelijk werk te moeten maken van het verlagen van de subsidies aan sportverenigingen of de bezuinigingen op dat terrein te moeten intensiveren. Maar ook een tariefsverhoging meer dan indexering of een verlaging van de verstrekte tariefkortingen raakt sportverenigingen, en wordt door meer dan de helft van de gemeenten genoemd als verwachte bezuinigingsmaatregel. Sportverenigingen krijgen door de reeds doorgevoerde bezuinigingen en genoemde mogelijke bezuinigingen te maken met hogere uitgaven aan tarieven en lagere inkomsten van subsidies.

Op accommodatiegebied worden ook meer bezuinigingen verwacht door de gemeenten. De helft van de gemeenten geeft aan dat nieuwbouwplannen voor accommodaties mogelijk (in

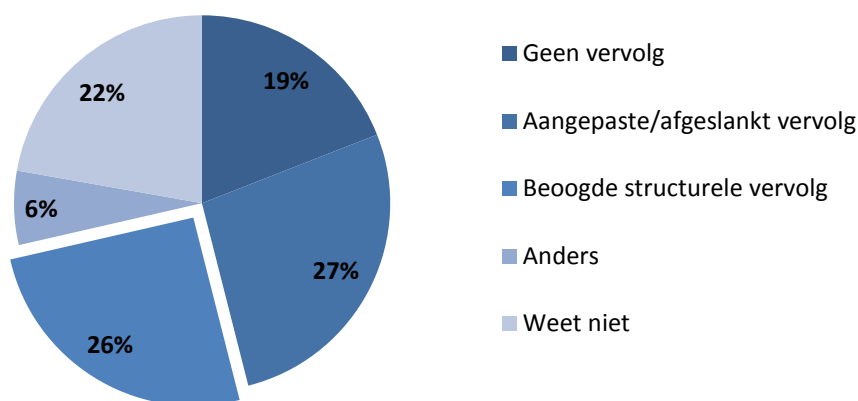
grotere mate) te maken gaan krijgen met bezuinigingen en 38 procent van de gemeenten geeft aan dat waarschijnlijk gekort wordt op onderhoud en renovatie van bestaande accommodaties. Waar de tarieven voor de accommodaties worden verhoogd, lijkt daarentegen het kwaliteitsniveau door beperking van onderhoud en renovatie en uitstellen van nieuwbouw naar beneden te worden bijgesteld.

Toch zijn er ook gemeenten die verwachten dat meer wordt geïnvesteerd binnen de sport. Een kwart van de gemeenten geeft aan waarschijnlijk extra te investeren in de nieuwbouw van accommodaties en bij 19 procent van de gemeenten wordt mogelijk meer geïnvesteerd in het onderhoud of de renovatie van sportaccommodaties (niet in figuur). Sportstimuleringsprojecten en doelgroepenbeleid kunnen beiden rekenen op 13 procent van de gemeenten die verwachten hierin extra te investeren. Voor de overige onderdelen geldt dat niet meer dan één op de negen gemeenten verwacht hierin extra te investeren. Het aandeel gemeenten dat verwacht extra te gaan investeren in sport blijft hiermee per onderdeel duidelijk achter op het aandeel gemeenten dat verwacht te gaan bezuinigen op sport.

2.5 Tijdelijke sportstimuleringsprogramma's

Op gemeentelijk niveau is de recessie niet alleen spelbreker bij de nieuwbouw van accommodaties en het aanstellen van combinatiefunctionarissen, maar ook bij het voortzetten van tijdelijke sportstimuleringsprogramma's⁴.

Figuur 8: Wat voor gevolgen heeft de recessie voor de continuïteit van tijdelijke sportstimuleringsprogramma's? (in procenten van gemeenten met tijdelijke sportstimuleringsprogramma's)

Bron: Mulier Instituut/VSG (Gemeentepeiling Recessie, 2010)

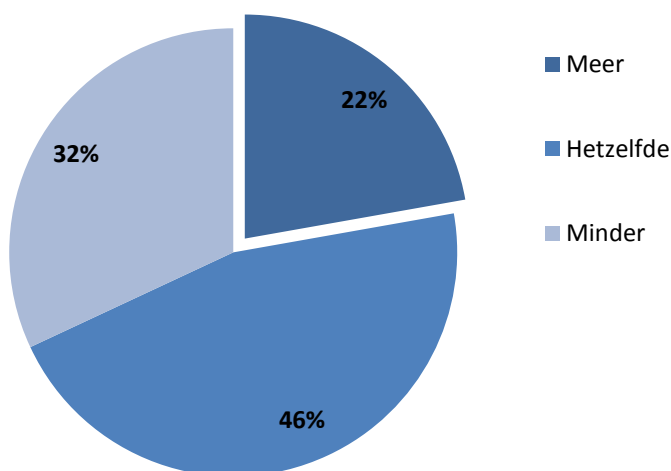
⁴ Van de gemeenten geeft 12 procent aan geen tijdelijke sportstimuleringsprogramma's te hebben.

Van de gemeenten geeft één op de vier gemeenten aan met zekerheid te kunnen stellen dat de tijdelijke sportstimuleringsprogramma's niet in gevaar zijn en het beoogde structurele vervolg krijgen. Hiermee is de situatie ten opzichte van eind 2009 verslechterd, aangezien eind 2009 nog een derde van de gemeenten aangaf dat de tijdelijke sportstimuleringsprogramma's niet in gevaar waren. Ten opzichte van eind 2009 hebben overigens wel minder gemeenten aangegeven dat de tijdelijke sportstimuleringsprogramma's geen vervolg of een aangepast vervolg krijgen. Eind 2009 ging het nog om de helft van de gemeenten, terwijl het nu gaat om 46 procent van de gemeenten met een tijdelijk sportstimuleringsprogramma. Minder positief is overigens dat de groep die heeft aangegeven dat tijdelijke sportstimuleringsprogramma's geen vervolg krijgen wel is toegenomen, van 11 procent eind 2009 naar 19 procent van de gemeenten medio 2010. Daarnaast is het aandeel gemeenten dat nog niet kan inschatten wat de gevolgen van de recessie zijn voor de sportstimuleringsprogramma's toegenomen van 18 procent naar 22 procent. Zes procent van de gemeenten uit de huidige meting, medio 2010, geven aan dat de tijdelijke sportstimuleringsprogramma's worden opgevuld door of overgaan in activiteiten vanuit de combinatiefunctionarissen of de impuls brede scholen sport en cultuur.

2.6 Resultaat op sportgebied in komende collegeperiode

Een deel van de gemeenten is ondanks de rij van reeds doorgevoerde en nog te verwachten bezuinigingen positief gestemd over de 'outcome' op sportgebied in de komende collegeperiode. Tweederde van de gemeenten geeft aan dat de resultaten niet zullen leiden onder de bezuinigingen en de gemeente er in zal slagen om minimaal hetzelfde te bereiken op sportgebied als in de vorige collegeperiode. Eén op de vijf gemeenten geeft zelfs aan te verwachten dat in de komende collegeperiode meer wordt bereikt dan in de vorige collegeperiode. Daarentegen geeft een derde van de gemeenten aan dat in de komende vier jaar minder wordt bereikt op sportgebied dan in de afgelopen collegeperiode.

Figuur 9: Verwacht de gemeenten deze collegeperiode meer/hetzelfde/minder te bereiken op sportgebied dan in de vorige collegeperiode? (in procenten van alle gemeenten)

Bron: Mulier Instituut/VSG (Gemeentepeiling Recessie, 2010)

3. Conclusies en slotbeschouwing

Een positieve uitkomst uit deze recessiepeiling is dat de bezuinigingen op sport niet disproportioneel groot zijn in vergelijking met andere sectoren. Een kwart van de gemeenten geeft zelfs aan minder op sport te bezuinigen dan op andere sectoren. Dit neemt echter niet weg dat de economische recessie ook doorwerkt op de sportbudgetten van gemeenten. Vanaf eind 2009 tot medio 2010 is het aandeel gemeenten met een goede financiële positie afgenomen van één op de drie naar één op de vijf gemeenten. Als gevolg daarvan gaat meer dan een kwart van de gemeenten (ook) bezuinigen op sport en ziet tweederde van de gemeenten het sportbudget afnemen ten opzichte van de vorige collegeperiode. De gevolgen van de recessie voor de sport worden daarmee nu op lokaal niveau voelbaar.

Bijna alle gemeenten verwachten te gaan bezuinigen op sport. De bezuinigingsstrategieën die gemeenten hierbij kiezen zijn bovenal gericht op het prijsinstrument, waarbij de gebruiker betaalt. Aandacht voor andere beheersvormen, marktwerking en samenwerking (regionaal of met private partijen) kan zeker zo succesvol zijn, maar wordt toch beduidend minder vaak genoemd. Weliswaar vraagt het meer energie van gemeenten om dit in gang te zetten, maar het raakt de sportverenigingen en de burger mogelijk wel minder in de portemonnee dan tariefsverhogingen en subsidieverlagingen die onderdeel zijn van de meer prijs- en gebruikersgeoriënteerde bezuinigingsstrategieën die gemeenten nu voorstaan.

Door te korten op subsidies aan verenigingen, tarieven te verhogen met meer dan indexering en tariefkortingen te verlagen lijken veel bezuinigingen voor rekening van de sportverenigingen en andere accommodatiegebruikers te komen. Daarnaast wordt bezuinigd op de nieuwbouw van sportaccommodaties en ook op het onderhoud en de renovatie van bestaande sportaccommodaties. Sport lijkt hiermee duurder te worden voor de accommodatiegebruiker zonder dat daarvoor meer geboden wordt.

Het bezuinigen op sportaccommodaties roept daarnaast, gelet op de geformuleerde ambities in het Olympische Plan, vragen op over de toereikendheid van de ruimte voor sport op lokaal niveau nu en in de toekomst. Het beter benutten van de huidige ruimte zal door de bezuinigingen op sportaccommodaties een belangrijk aandachtspunt worden binnen het accommodatiebeleid van gemeenten. Hiervoor is het van belang om op gemeentelijk niveau het maatschappelijk vastgoed, waaronder sportaccommodaties, eens goed onder de loep te nemen om te bezien waar betere bezettingsgraden en kostendekkende exploitaties, mede door multifunctionele inrichting en meervoudig gebruik, tot de mogelijkheden kunnen behoren.

Een ander beleidsterrein dat getroffen lijkt te worden door de bezuinigingen is de sportstimulering. Tijdelijke sportstimuleringsprogramma's, die met behulp van cofinanciering van start zijn gegaan en een beoogd structureel vervolg hadden, lijken maar beperkt een structureel vervolg te krijgen. Maar ook de combinatiefunctionaris staat bij gemeenten ter discussie. Een derde van de gemeenten met intenties om combinatiefunctionarissen aan te stellen geeft aan dat is of wordt afgezien van het aanstellen van combinatiefunctionarissen. Daarnaast geeft een derde van de gemeenten aan een groter beroep te willen doen op het onderwijs en de cultuur voor cofinanciering. Het is de vraag of dat ook gaat lukken.

Gemeenten zien zich dus genoodzaakt te bezuinigen op sport. Vooral de verenigingen en andere gebruikers van sportaccommodaties lijken hiervan de gevolgen te ondervinden. Daarnaast zijn meer en betere sportaccommodaties in mindere mate te voorzien, krijgen tijdelijke sportstimuleringsprogramma's maar beperkt een structureel vervolg en staan de plannen en financiering ten aanzien van de combinatiefunctionaris ter discussie. Het is hiermee de vraag of wel de juiste randvoorwaarden op lokaal niveau worden gerealiseerd om de sportdeelname op Olympisch niveau te brengen.

Niettemin wordt sport in vergelijking met andere sectoren deels ontzien bij bezuinigingen, wat aangeeft dat gemeenten sport waardevol vinden. Daarnaast tonen de gemeenten zich strijdbaar door in meerderheid aan te geven dat de afname van gelden voor de sport geen gevolgen gaat hebben voor de resultaten die deze collegeperiode op sportgebied worden bereikt. Het is te hopen dat de gemeenten dit waar weten te maken, want kijkend naar de doorgevoerde en verwachte bezuinigingen is dit alles behalve een makkelijke opgave.

Bijlage: vragenlijst

Internetvragenlijst: gemeenten en recessie

Vereniging
Sport en Gemeenten

1. Hoeveel inwoners heeft uw gemeente?

- Tot 20.000 inwoners
- 20.000 tot 50.000 inwoners
- 50.000 tot 100.000 inwoners
- 100.000 en meer inwoners

2. Hoe beoordeelt u de financiële positie van de gemeente op dit moment (medio 2010)?

- Zeer goed
- Goed
- Neutraal
- Slecht
- Zeer slecht
- Weet niet

3. Wat is het sportbudget per inwoner van de gemeente? (investering in sport per inwoner in euro's)

- Tot 20 euro per inwoner
- 20 tot 40 euro per inwoner
- 40 tot 60 euro per inwoner
- 60 tot 80 euro per inwoner
- 80 euro of meer per inwoner
- Weet niet

4. Hoe groot acht u de kans dat uw gemeente de komende collegeperiode zal bezuinigen op sport?

- Nee, zeker niet
- Onwaarschijnlijk
- Niet waarschijnlijk/ niet onwaarschijnlijk
- Waarschijnlijk
- Ja, zeker

5. In welke mate verwacht u dat de uitgaven aan sport zich komende collegeperiode gaan ontwikkelen in vergelijking tot de vorige periode?

- Zal sterk groeien (+10%)
- Zal een beetje groeien (+1% t/m +9%)
- Zal gelijk blijven
- Zal dalen (- 1% t/m -9%)
- Zal sterk dalen (-10%)
- Weet niet

6. Denkt u dat bezuinigingen op sport vergelijkbaar zijn met bezuinigingen op andere terreinen of wordt disproportioneel op sport bezuinigd?

- Sterk meer op sport bezuinigd dan op andere terreinen
- Meer op sport bezuinigd dan op andere terreinen
- Evenveel op sport bezuinigd dan op andere terreinen
- Minder op sport bezuinigd dan op andere terreinen
- Sterk minder op sport bezuinigd dan op andere terreinen
- Weet niet

7. Welke bezuinigingsstrategie wordt door de gemeente gehanteerd? (meer antwoorden mogelijk)

- Intensiveren integrale financiering sport
- Benutten alternatieve geldstromen
- Doorvoeren andere beheersvormen
- Initiëren publiek-private samenwerkingsverbanden
- Stimuleren van meer marktwerking in de sport (afstoten taken)
- Intensiveren regionale samenwerking
- Inkrimpen subsidies en/of verhogen tarieven
- Efficiënter inrichten organisatie
- Er wordt niet bezuinigd op sport

Anders, namelijk

8. Waarop heeft de gemeente al besloten te gaan bezuinigen?

	Ja	Nee	N.v.t.
Omvang formatie sportbeleid en -uitvoering	☐	☐	☐
Verleende korting op tarieven, c.q. tarieven worden met meer dan indexering verhoogd	☐	☐	☐
Subsidies aan verenigingen	☐	☐	☐
Sportstimuleringsprojecten	☐	☐	☐
Doelgroepenbeleid	☐	☐	☐
Jeugdsportpas of vergelijkbare kortingsacties	☐	☐	☐
Schoolzwemmen	☐	☐	☐
Inzet van vakleerkrachten in het onderwijs	☐	☐	☐
Overige school en sport projecten	☐	☐	☐
Subsidie aan BVO	☐	☐	☐
Topsport(eventementen)	☐	☐	☐
Onderhoud en renovatie van bestaande sportaccommodaties	☐	☐	☐
Nieuwbouw accommodaties (uitstellen, annuleren of aangepast programma van eisen)	☐	☐	☐

Anders, namelijk

9. Waarop verwacht u dat uw gemeente gaat bezuinigen in de komende periode?
 (Antwoordcategorieën van zeer onwaarschijnlijk (1) tot zeer waarschijnlijk (5))

	1	2	3	4	5
Omvang formatie sportbeleid en -uitvoering	☐	☐	☐	☐	☐
Verleende korting op tarieven, c.q. tarieven worden met meer dan indexering verhoogd	☐	☐	☐	☐	☐
Subsidies aan verenigingen	☐	☐	☐	☐	☐
Sportstimuleringsprojecten	☐	☐	☐	☐	☐
Doelgroepenbeleid	☐	☐	☐	☐	☐
Jeugdsportpas of vergelijkbare kortingsacties	☐	☐	☐	☐	☐
Schoolzwemmen	☐	☐	☐	☐	☐
Inzet van vakleerkrachten in het onderwijs	☐	☐	☐	☐	☐
Overige school en sport projecten	☐	☐	☐	☐	☐
Subsidie aan BVO	☐	☐	☐	☐	☐
Topsport(eventementen)	☐	☐	☐	☐	☐
Onderhoud en renovatie van bestaande sportaccommodaties	☐	☐	☐	☐	☐
Nieuwbouw accommodaties (uitstellen, annuleren of aangepast programma van eisen)	☐	☐	☐	☐	☐

Anders, namelijk

10. U kunt hieronder een toelichting geven op de bezuinigingen:

11. Waarop verwacht u dat uw gemeente extra gaat investeren of meer aan uit gaat geven in de komende periode? (Antwoordcategorieën van zeer onwaarschijnlijk (1) tot zeer waarschijnlijk (5))

	1	2	3	4	5
Omvang formatie sportbeleid en -uitvoering	☐	☐	☐	☐	☐
Verleende korting op tarieven, c.q. tarieven worden met minder dan indexering verhoogd	☐	☐	☐	☐	☐
Subsidies aan verenigingen	☐	☐	☐	☐	☐
Sportstimuleringsprojecten	☐	☐	☐	☐	☐
Doelgroepenbeleid	☐	☐	☐	☐	☐
Jeugdsportpas of vergelijkbare kortingsacties	☐	☐	☐	☐	☐
Schoolzwemmen	☐	☐	☐	☐	☐
Inzet van vakleerkrachten in het onderwijs	☐	☐	☐	☐	☐
Overige school en sport projecten	☐	☐	☐	☐	☐
Subsidie aan BVO	☐	☐	☐	☐	☐
Topsport(eventementen)	☐	☐	☐	☐	☐
Onderhoud en renovatie van bestaande sportaccommodaties	☐	☐	☐	☐	☐
Nieuwbouw accommodaties	☐	☐	☐	☐	☐

Anders, namelijk

12. U kunt hieronder een toelichting geven op de extra investeringen in sport:

13. Heeft de economische recessie gevolgen voor de continuïteit van tijdelijke sportstimuleringsprogramma's, zoals Breedtesportimpuls, BOS-impuls, Nationaal Actieplan Sport en bewegen?

- Nee, tijdelijke sportstimuleringsprogramma's krijgen het beoogde structurele vervolg
- Ja, tijdelijke sportstimuleringsprogramma's krijgen in aangepaste/afgeslankte vorm een vervolg
- Ja, tijdelijke sportstimuleringsprogramma's krijgen geen vervolg.
- Weet niet
- Geen gebruik van dergelijke programma's

Anders, namelijk

14. Wat voor gevolgen heeft de economische recessie op de aanstelling van combinatiefunctionarissen?

- Geen gevolgen, plannen worden doorgezet
- Wordt een groter beroep gedaan op het onderwijs en de cultuur voor cofinanciering
- Er is/wordt afgezien van combinatiefunctionarissen

15. Verwacht u, de financiële veranderingen in acht nemende, in de komende collegeperiode meer, minder of hetzelfde te bereiken op sportgebied dan de vorige periode?

- Meer
- Hetzelfde
- Minder

16. Kunt u in een paar zinnen samenvatten wat naar uw verwachting de belangrijkste gevolgen van de bezuinigingen en economische recessie zullen zijn voor de sport in uw gemeente voor de komende vier jaar?

EINDE VRAGENLIJST